

*žene u crnom
beograd*

IZVEŠTAJ

O

AKTIVNOSTIMA

maj - avgust 2014.

Kao i do sada, donosimo kratak izveštaj o aktivnostima Žena u crnom u navedenom periodu a ukoliko vas zanimaju opširnije informacije, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrn.org ili nam se obratite putem mail: zeneucrnombegrad@gmail.com

Unapred se solidarno zahvaljujemo.

žene u crnom

ULIČNE AKCIJE:

U ovom izveštajnom periodu organizovale smo sedamnaest (17) akcija:

- komemoracije/obeležavanja važnih datuma zločina počinjenih u naše ime
- feminističke, antifašističke, antiratne, antirasističke, antimilitarističke...

Komemoracije/obeležavanja važnih datuma zločina počinjenih u naše ime, kao i drugih zločina nad civilnim stanovništvom tokom ratova na prostoru bivše Jugoslavije:

12. maja, Bratunac, Bosna i Hercegovina: povodom 22 godišnjice zločina nad bošnjačkim civilima u Bratuncu osam (8) aktivistkinja Žena u crnom je prisustvovalo u Memorijalnom centru *Veljaci* osmom kolektivnom ispraćaju/dženazi posmrtnih ostataka 6 identifikovanih osoba/tela ubijenih bošnjačkih civila tokom '92. Ukopano je 267 tela/posmrtnih ostataka – Bošnjaka, a još uvek se traga za oko 300 tela. Na području Bratunca tokom 1992. ubijene su 602 osobe, a 18.000 je proterano. Polovinom aprila '92 u Bratunac je došao Novosaski korpus JNA, a za njim su došle i srpske paravojne formacije koje su počinile brojne zločine.

24. i 25. maj, Omarska i Trnopolje, Bosna i Hercegovina: obeležavanje godišnjice otvaranja koncentracionih logora Omarska i Trnopolje (1992), u kojem je stanovništvo opštine Prijedor bilo zatočeno; u pomenutim konc-logorima srpska vojska i policija držale su u zatočeništvu oko 6 000 osoba bošnjačke i hrvatske nacionalnosti, a u logoru je ubijeno od 700-900 osoba. U ovim logorima žene su bile izložene najbrutalnijim seksualnim zločinima. Grupa od oko 40 žena, među kojima i dve aktivistkinje ŽuC-a (Lepa Mladenović i Dragana Garić) dobila je pravo od strane vlasti da na jedan sat posete 'Bijelu kuću' u Omarskoj-mesto mučenja logoraša/ica, što je bilo krajnje ponižavajuće i retraumatizirajuće za sve. Valja napomenuti da se kompleks nalazi u Republici Srpskoj/RS i da je vlasnik vodeća čelična multinacionalna kompanija "Arcelor Mittal".

31. maj, Prijedor (Bosna i Hercegovina), "Svjetski dan bijelih traka": Sećanje na početak kampanje (1992.) istrebljenja u kojoj su sprovedene masovne egzekucije, otvarani konc-logori (Trnopolje, Omarska i Keraterm). Vlasti bosanskih Srba u Prijedoru su navedenog dana naredile nesrpskom stanovništvu da obeleži svoje kuće belim zastavama ili čaršavima, i da pri izlasku iz kuća stavi bele trake oko rukava.

Na ovogodišnjem obeležavanju učestvovala su aktivistkinje ŽuC-a iz Beograda: Lepa Mladenović i Dragana Garić, obe učesnice su doprinele i pripremanju marša koji je organizovala inicijativa 'Jer me se tiče'; u maršu je učestvovalo oko 300 učesnica/ka.

Tokom marša organizovana je peticija za izgradnju spomenika za 102 djece koja su ubijena u ratu.

1. jun, Zvornik, Bosna i Hercegovina: Tokom maja i juna 1992. godine, na području opštine Zvornik, srpske oružane formacije podvrgavale su torturi civile muslimanske nacionalnosti – oko 700 muškaraca, žena, dece koji su potom ubijeni u mestu Gerina klanica. Povodom **22** godišnjice od ovog zločina organizovan je mirovni marš - obilazak mesta progona, masovnih grobnica i logora u regiji Zvornik (Snagovo, Crni vrh, Karakaj, Klisa, Školsko-tehnički centar...). Istog dana su na groblju/mezarju u Memićima ukopani posmrtni ostaci eshumiranih žrtava. U ovom činu sećanja učestvovalo je osam **(8)** aktivistkinja Žena u crnom zajedno sa porodicama žrtava i preživelih.

8. - 11. jul: Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici: U okviru obeležavanja 18 godišnjice genocida organizovano je više akcija:

A) 8. - 11. jul: "Mirovni aktivizam – aktivistički biciklizam - Srebrenica 2014": Marš mira od Beograda do Srebrenice. Organizatori su grupa aktivista i aktivistkinja (Eva Dinić, Vladimir Jevtić i Nina Đurđević Filipović) u saradnji sa organizacijom SOS Vlasotince i Mrežom Žena u crnom Srbije a uz podršku Rekonstrukcije Ženski fond.

Ova akcija je organizovana po drugi put ove godine: iz Beograda je krenulo devet biciklista i biciklistkinja. Učesnice i učesnici ovog biciklističkog pohoda želeli su da podsete stanovnike/ce zapadne Srbije i Podrinja na ulogu Srbije u ratu u Bosni i Hercegovini. Tokom rata u Bosni i Hercegovini pomenuto područje je služilo često kao logistička podrška za pohode raznih vojnih i paravojnih formacija koje su ratovala na teritoriji Bosne i Hercegovine. Učesnice/i ove mirovne akcije su 8. jula iz Beograda krenuli/e preko Valjeva gde je organizovana mirovna akcija.

b) 8. jul, Valjevo: "Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici": Na glavnom gradskom trgu održana je manifestacija stajanja u crnini i ćutanju u kojoj je učestvovala grupa od osam **(8)** aktivista/kinja ŽuC-a iz Beograda, zajedno sa ekipom biciklista/kinja, učesnica/ka pomenutog mirovnog marša. Na tom stajanju istaknuta su bila tri transparenta: *Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici*, *Odgovornost i Žene u crnom za mir i pravdu*, a takođe su građankama i građanima deljeni leci o genocidu u Srebrenici.

Tokom ove mirovne akcije aktivistkinje Žena u crnom su napadnute i verbalno i fizički od grupe ultradesničarske organizacije 'Četnici Valjeva', navijača i huligana. Tom prilikom četvoro aktivista/kinja je povređeno: Dejan Gašić, Ljiljana Radovanović, Miloš Urošević i Staša Zajović. Učesnici/e biciklističke vožnje su se zbog nebezbednosti vratili/e u Beograd, zajedno sa aktivistima/kinjama ŽuC-a da bi 10. jula nastavili/e put od Beograda do Potočara/Srebrenice.

c) 8. jul, Beograd: Slanje otvorenog pisma 11. jul – Dan sećanja na genocid u Srebrenici – proglasite!: predsedniku Srbije Tomislavu Nikoliću, predsedniku Vlade Republike Srbije, predsedniku Narodne Skupštine Republike Srbije i svim poslanicima, a povodom 19 godišnjice genocida u Srebrenici. Ponovljen je zahtev da se 11. jul proglasi Danom sećanja na genocid u Srebrenici i da se negiranje genocida sankcioniše i proglasi krivičnim delom.

d) 10. jul, Beograd: "11. jul - Dan sećanja na genocid u Srebrenici – Proglasite!: Protest ispred Predsedništva Srbije u okviru istoimene kampanje, u organizaciji Žena u crnom, Centra za kulturnu dekontaminaciju, Komiteta pravnika za ljudska prava, Fonda za humanitarno pravo i Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji. U akciji su učestvovala/i aktivistkinje Mreže žena u crnom Srbije, kao i aktivisti Udruženja za društvena istraživanja i komunikaciju, iz Sarajeva, BiH.

Ovom prilikom bili su istaknuti sledeći transparenti: *Odgovornost, Solidarnost, 11. jul - Dan sećanja na genocid u Srebrenici - Proglasite, Nacionalizam ubija, Mi nećemo da budemo senke, mi hoćemo da budemo svedoci.*

Ovom prilikom pročitano je gore navedeno otvoreno pismo najvišim predstavnicima Republike Srbije u kome se zahteva da Skupština Srbije donese Rezoluciju, po ugledu na Evropski parlament, kojom bi se 11. jul proglasio Danom sećanja na genocid u Srebrenici. U ovoj akciji učestvovalo je preko **150** osoba.

e) 10. jul, Beograd: „Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici“: Stajanje u crnini i ćutanju. Izvedena je i scenska akcija "Pamtimo - Srebrenica - 8372", u organizaciji Mreže ŽuC-a i Udruženja za društvena istraživanja i komunikaciju, iz Sarajeva, BiH.

Ovom mirovnom akcijom u kojoj je učestvovalo preko **100** aktivistkinja i aktivista iz cele Srbije nastavljena je izgradnja živog spomenika žrtvama genocida u Srebrenici. 'Preseljenjem' Srebrenice na Trg Republike u Beogradu, sa 8.372 imena žrtava genocida, upozoreno je da se ne mogu zatvarati oči pred počinjenim genocidom, i da samo suočavanje sa njim može doprineti uspostavljanju političke kulture kašnjivosti zločina.

f) 11. jul, Potočari/Srebrenica – "Pamćenje i odgovornost", solidarnost sa žrtvama zločina počinjenim u naše ime: Oko **50** aktivistkinja i aktivista Mreže Žena u crnom Srbije i srodnih organizacija prisustvovalo je komemoraciji/dženazi i ukopu **175** žrtava genocida, u Memorijalnom centru Potočari. Do sada je ukopano 6 066 žrtava i još više od 2 000 nalazi se u tajnim masovnim grobnicama u području Podrinja.

18. jul, Beograd - obeležavanje šesnaeste godišnjice zločina nad civilima srpske nacionalnosti na Kosovu: U znak sećanja na ubistvo 25 civila srpske nacionalnosti, jula 1998 godine, na području opštine Orahovac, u selima Opterušica i Retimlje održana je komemoracija na groblju Orlovača, u organizaciji Udruženja porodica kidnapovanih i nestalih lica na Kosovu. Ovom prilikom aktivisti/kinje Žena u crnom iz Beograda su položile venac sa izrazima saosećanja i solidarnosti sa porodicama žrtava ovog zločina.

5. i 6. avgust Trnopolje i Omarska, Bosna i Hercegovina: Na poziv Saveza logoraša BiH i Saveza logoraša Prijedor, aktivista ŽuC-a Goran Lazin prisustvovao je obeležavanju datuma zatvaranja pomenutog logora (6. avgust 1992.). Ova poseta je odavanje počta nastradalima, čin solidarnosti sa preživelim, podrška izgradnji Memorijalnog centra na prostoru bivšeg logora Omarska.

Feminističke, antifašističke, antiratne, antirasističke, antimilitarističke akcije:

Navodimo ih hronološki:

9. maj, Beograd, „Antifašizam je moj izbor“: Povodom Dana pobeđe nad fašizmom, Žene u crnom su uz podršku umetničkih kolektiva Škart i Biro Beograd, organizovale mirovnu akciju pod imenom **Zahtevam**, ispred spomenika obešenim antifašistima (u Drugim svetskom ratu), na Terazijama, u centru Beograda. Učesnice/i ove akcije su uputile/i zahtev državi da zaštiti braniteljke i branitelje ljudskih prava od nasilja i linča, da se poštuju antifašističke vrednosti i antifašističko nasleđe, da se ukinu zakoni koji omogućavaju izjednačavanje fašizma i antifašizma i rehabilitaciju ratnog zločinca iz Drugog svetskog rata, Draže Mihailovića, da se na odgovarajući način kazne organizacije i pojedinci koji rečju i delom progone druge i različite, da se afirmiše drugost, različitost i etika odgovornosti prema drugom, itd.

U ovoj mirovnoj akciji su učestvovali i sledeće organizacije: Gej strejt alijansa, Rekonstrukcija Ženski fond, Kvirija centar, Inicijativa mladih za ljudska prava, Komitet pravnik za ljudska prava i list Republika. Čitavoj akciji je prisustvovalo oko **50** osoba.

15. maj – Kruševac „Pamtimo hrabri otpor žena“ : Mirovna akcija/omaž hrabrim ženama koje su se 1999. godine, u Kruševcu, pobunile protiv prisilnih mobilizacija muškaraca za rat na Kosovu.

Akciju su organizovale Udruženje žena Peščanik iz Kruševca i Žene u crnom iz Beograda, a u akciji je učestvovalo preko **50** aktivistkinja Mreže ŽuC-a iz Srbije, koje su podsetile na pobunu žena Rasinskog okruga protiv prisilne mobilizacije 1999 godine; Odati je priznanje njihovom činu građanske hrabrosti i odgovornosti i iskazano najdublje poštovanje prema doprinosu žena u izgradnji mira.

7. jun, Niš, „Hrana, ne oružje“: Povodom Međunarodnog dana ženskih akcija za mir i razoružanje Žene u crnom, uz podršku Mreže žena protiv nasilja, organizovale su antimilitarističku akciju “Hrana, ne oružje” na glavnom trgu u Nišu. Učestvovalo je oko **150** aktivistkinja iz regiona, koje su prethodno prisustvovali Konferenciji protiv nasilja nad ženama. Akcija je održana u okviru globalne kampanje protiv militarizma koju organizuje Međunarodna mreža protiv malokalibarskog oružja i lakog naoružanja (IANSA), čije su članice i Žene u crnom. Akcijom je iskazan protest protiv militarizacije države i društva i gomilanja oružja, što je dovelo do porasta svih oblika nasilja u Srbiji, a naročito lišavanja života žena od strane njihovih muških partnera i srodnika.

Ukazano je i na činjenicu da ulaganje u ratove, u vojnu industriju, a ne u infrastrukturu koja služi stanovništvu, narušava mir i bezbednost ljudi, podrazumeva ljudske žrtve i nesagledivu materijalnu štetu, što se pokazalo tokom nedavnih katastrofalnih poplava.

Tokom akcije držane su antimilitarističke parole: *Hrana, ne oružje! Stop uvozu oružja! Zahtevamo kontrolu naoružanja! Poplava je izbacila arsenale oružja po kućama!*, kao i parole koje su podsećale na nebrigu države i neulaganje u sisteme za odbranu od poplava: *Da je država ulagala u nasipe, ne bi došlo do poplave! Poplava = državno organizovana neodgovornost! Lekciju solidarnosti dobili smo od azilantata! Narod bolji od elita! Ne hranite nas strahom - neću da se hranim strahom, nego plodovima svog rada! Poplava je izbacila talog i mulj neodgovorne države! Sloboda je uvek sloboda za one koji misle drugačije od režima! Solidarnost je naša snaga! Solidarnost sa ugroženima sa poplavljenih područja!*

Građanima i građankama su takođe deljeni leci sa antimilitarističkim porukama, kao i jabuke i šargarepe. Akcija je završena glasnim pozivanjem na aktivan otpor militarizmu, u svim njegovim oblicima, kako bi duboke nepravde koje preživljavamo, mogle biti prevaziđene.

27. jun, Beograd "Zona slobodna od mržnje": Međunarodni Dan ponosa LGBT osoba obeležen je pod sloganom "Zona slobodna od mržnje" sa ciljem da se ukaže na široko rasprostranjenu netoleranciju u Srbiji prema LGBT zajednici, drugim manjinskim i ugroženim grupama. Cilj akcije je da "oslobađa" od mržnje javne prostore u Beogradu i drugim gradovima širom Srbije. Ovu solidarnu akciju protiv homofobije, ksenofobije, rasizma su zajednički organizovale Žene u crnom, Gej strejt alijansa, IDAHO Beograd, Gej lezbejski info centar (GLIC), uz podršku Asocijacije "Duga", Centra za kvir studije (CKS), Novosadske lezbejske organizacije (NLO), Udruženja "Hestija", Komiteta pravika za ljudska prava (YUCOM), kao i aktivista/kinja drugih nevladinih organizacija.

Ovogodišnja akcija je bila posvećena solidarnosti LGBT zajednice sa romskom zajednicom. Organizovana je šetnja do mesta gde je 1997. godine ubijen romski dečak *Dušan Jovanović*. Organizatori/ke su poslali poruku da ovakvi zločini iz mržnje ne smeju nikada više da se ponove u Srbiji prema bilo kome i da će se uporno i predano boriti protiv svih oblika ksenofobije, rasizma, homofobije, šovinizma, mržnje i netrpeljivosti prema različitim društvenim grupama i pojedincima.

23. jul „Stop izraelskoj agresiji na Gazu“: Povodom aktuelne političke situacije u Gazi, Žene u crnom su 25. jula 2014 godine, organizovale stajanje u crnini i ćutanju, na Trgu Republike u Beogradu. Na protestu je bilo dvadesetak aktivistkinja Žena u crnom, ali su stajanju prisustvovali i aktivistkinje iz Zagreba (Centar za žene žrtve rata i Centar za ženske studije), Skoplja (Savet za rodnu ravnopravnost), Kotora (Centar za žensko i mirovno obrazovanje). Takođe, protest su solidarno podržale i aktivistkinje Autonomnog ženskog centra i Rekonstrukcije Ženskog fonda iz Beograda.

SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU TRANZICIONA PRAVDA - FEMINISTIČKI PRISTUP

Ovo je jedna od najvažnijih aktivnosti Žena u crnom. Sastoji se od mnoštvo segmenata: uličnih akcija, radionica, predavanja, stvaranje različitih modela tranzicione pravde sa feminističkog stanovišta, saradnje sa srodnim organizacijama u vidu zajedničkih akcija, (kampanja, konsultativnih sastanka).

Posećivanje mesta zločina počinjenih u naše ime:

U ovom izveštajnom periodu Žene u crnom su posetile:

- Bratunac/Bosna i Hercegovina/BiH
- Omarska i Trnopolje/BiH, 24. i 25. maj
- Prijedor/BiH, 31. maj
- Zvornik/BiH, 1 jun
- Memorijalni centar Potočare/Srebrenica, 20 jun
- Tuzla/BiH, 20 i 21 jun
- Potočare/Srebrenica/BiH, 11 jul
- Omarska i Trnopolje, BiH, 5 i 6 avgust

(Ostali podaci su navedeni u rubrici - *Komemoracije/obeležavanje važnih datuma zločina počinjenih u naše ime*).

ŽENSKA SOLIDARNOST ZA KAZNJIVOST RATNIH ZLOČINA:

Akcije ženske solidarnosti – feminističke etike brige i odgovornosti, činovi uzajamne podrške, razmene i saradnje u regiji u cilju izgradnje pravednog mira. U ovom periodu organizovale smo razmene i posete:

- **10. i 11. maj, Ilok, Hrvatska:** Mirovni susret je održan u organizaciji Žena u crnom iz Beograda i udruženja *Vukovarske majke* iz Vukovara, uz učešće **21** učesnica iz nekoliko organizacija: *Vukovarske majke, Žar, Europski dom, Udruženje*

žena Srebrenice, Mreža Žene u crnom iz Srbije. Tokom ovog susreta održane su brojne radionice, predavanja o suočavanju s prošlošću, procesu tranzicione pravde u Srbiji, Hrvatskoj i regionu, učešću žena u izgradnji mira.

- **12. maja, Bratunac, BiH:** Susret aktivistkinja ŽuC-a sa organizatorkama komemoracije u Bratuncu i aktivistkinjama Pokreta majki enklava Srebrenica i Žepa i Udruženja žena Srebrenice, iz Tuzle.
- **23. – 25. maj, Kozarac, BiH: 21.** međunarodni mirovni susret "Srcem do mira" u organizaciji Kuća mira. Tokom četiri dana susreta učesnice su razgovarale o sledećim temama: tranziciona pravda, dileme oko memorijala/spomenika posvećenom obeležavanju zločina u BiH, iskustva saradnje između aktivista Izrael–Palestina, iskustva druge generacije raseljenih Grka iz Turske, iskustva žena čiji članovi porodica su nestali ili ubijeni u logorima, itd. U ime ŽuC-a, Beograd učestvovala su: Lepa Mladenović i Dragana Garić.
- **30. maj, Prijedor, BiH:** Sastanak sa ženama okupljenim oko prijedorske grupe *Izvor* koju čine članovi i članice kojima su odvedeni muškarci i ubijeni u lokalnim logorima. Susret je održan u "Kući mira", 30 maja, 2014, organizaciji feministkinja iz Sarajeva, grupe *Izvor* iz Prijedora i feministkinja iz Zagreba, Beograda, Banja Luke.
- **jun, Đulići, BiH:** Osam aktivistkinja Mreže ŽuC-a Srbije posetilo je Đuliće i Zvornik. One su se susrele sa srodnicama ubijenih u toj regiji i zajedno prisustvovala ukopu/dženazi u Memićima.
- **20. jun, Memorijalni centar Potočare, BiH:** Poseta aktivistkinja ŽuC-a i Karlosa M. Beristaina/Carlos M. Beristain, aktiviste iz Baskije/Španija pomenutom centru. Nakon toga je održan susret sa članicama Udruženja 'Majke enklave Žepa i Srebrenica' (Munirom Šubašić, Kadom Hotić), kao i sa Hatidžom – Đidom Memedović i Šuhrom Malić iz Srebrenice.
- **20. i 21. jun, Tuzla, BiH:** Poseta aktivistkinja ŽuC-a i Karlosa M. Beristaina, aktiviste iz Baskije/Španija Udruženju Žena Srebrenice. Potom je upriličen susret i razmena iskustva sa njihovim aktivistkinjama.
- **21. jun, Bela Reka, kod Šapca, Srbija:** Poseta aktivistkinja ŽuC-a i Karlosa M. Beristaina, aktiviste iz Baskije/Španija porodici Jakovljević, čiji je sin Dragan Jakovljević ubijen tokom vojnog roka 5. oktobra 2004. u vojnom objektu Karaš, na Topčideru.
- **9. i 10. jul, Beograd:** Susret aktivistkinja Mreže ŽuC-a sa aktivistima Udruženja za istraživanja i društvenu komunikaciju iz Sarajeva, tokog kojeg su razmenjena iskustva i dogovorene buduće zajedničke aktivnosti.
- **26. jul i 30. avgust Bela Reka, kod Šapca, Srbija:** Poseta porodici Jakovljević – nastavak rada na pripremi arhive/dokumentacije o zločinu u kasarni u Topčideru i monografiji o zločinu, te pravljenju memorijala – mirovne zadužbine 'Dragan Jakovljević' i zajedničkom organizovanju desete godišnjice ubistva D. Jakovljevića, itd.

Edukativne aktivnosti u vezi sa suočavanjem s prošlošću

Tranziciona pravda: tribine, debate, radionice, projekcije filmova u organizaciji Žena u crnom i srodnih organizacija:

- **14. maj, Beograd:** *Zajedničko promišljanje suočavanja s prošlošću, procesa tranzicione pravde u svetlu aktuelne situacije u Srbiji i u regiji* i projekcija filma „Njihovim očima – svjedoci pravde“. Govorila je Morgiana Brading, predstavnik Sekretarijata Haškog tribunala u Beogradu. Razgovor i projekcija filma su održani u prostorijama ŽuC-a, uz učešće 12 osoba.
- **15. maj, Kruševac:** U organizaciji 'Peščanika' iz Kruševca i ŽuC, Beograd, a po završetku mirovne akcije 'Pamtimo hrabri otpor žena', 45 aktivistkinja Mreže žena u crnom je učestvovalo u nastavku programa posvećenog kulturi sećanja iz ugla angažovane ženske umetnosti, gledajući dokumentarne filmove o prisilnoj mobilizaciji i hrabrom otporu građana i građanki i civilnog društva. Nakon projekcije, učesnice su razmenile svoja iskustva i diskutovale o prisilnoj mobilizaciji tokom ratova u bivšoj Jugoslaviji.

- **Leskovac, 3. jun** „Njihovim očima – svjedoci pravde“ („Through Their Eyes – Witnesses to Justice“): projekcija dokumentarnog filma u trajanju od 42 minuta, u produkciji Haškog tribunala/Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju/ICTY Outreach Programme. Film je urađen 2013. godine. Haški tribunal je od prvog suđenja (1996.) do danas čuo iskaze pre 5 000 svedoka i svedokinja. U ovom filmu njih pet govori o iskustvu svedočenja pred Međunarodnim sudom i doprinosu pravdi. Nakon projekcije filma je održana diskusija o filmu, kao i o suočavanju s prošlošću - procesu tranzicione pravde u svetlu aktuelne situacije u Srbiji i u regiji.

Uvodničarke su bile: *Morgiana Brading*, predstavnik Sekretarijata Haškog tribunala u Beogradu ; *Janja Beč*, sociološkinja i međunarodna ekspertkinja za tranzicionu pravdu, Pančevo; *Jelena Cakić*, koordinatorka Žena za mir, Leskovac i *Stasa Zajović*, Žene u crnom, Beograd.

Događaj je održan u Kulturnom centru u Leskovcu, u organizaciji Žena za mir, Leskovac i Žena u crnom, Beograd, a prisustvovalo je oko dvadesetak osoba.

Ciklus debata: Srebrenica 2014:

Zajedničko promišljanje političkog konteksta u kojem se odvija akcija:

- Proces suočavanja s prošlošću u Srbiji – na institucionalnom nivou
- Proces suočavanja s prošlošću u Srbiji – na nivou civilnog društva
- Suočavanje s prošlošću (a posebno sa genocidom u Srebrenici) – uprkos organizovanom zaboravu zločina počinjenih u naše ime...
- Konkretni dogovori u vezi sa suočavanjem s prošlošću, a posebno nastavak aktivnosti u vezi sa obeležavanjem genocida u Srebrenici, itd.

U okviru ovog ciklusa, održane su četiri (4) debate u prostorijama ŽuC-a u kojima je učestvovalo **63** aktivistkinje i aktivista:

- *3. jula*: uz učešće bilo oko 15 osoba;
- *5. jula*: 12 učesnika/ca akcije 'Mirovni aktivizam-aktivistički biciklizam' i aktivistkinje ŽuC-a;
- *9. jul*: uz učešće dvadesetak aktivistkinja i aktivista, a debata je bila vezana za napad tokom akcije u Valjevu (Nikad nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici), za bezbednosnu situaciju, nastavak ove mirovne akcije;
- *16 jula*: uz učešće 16 aktivistkinja i aktivista ŽuC-a.

Razgovore su moderirali: Vladimir Jevtić i Stasa Zajović

VIDEO AKTIVIZAM: TRANZICIONA PRAVDA - FEMINISTIČKI PRISTUP

U cilju poboljšanja vidljivosti efekata različitih modela tranzicione pravde, posebno onog sa feminističkog stanovišta, koji promovišu Žene u crnom (ŽUC), tokom 2010. godine stvorena je grupa video aktivistkinja i aktivista, koja se osposobila za snimanje, montažu, digitalizaciju i postavljanje na internet video i audio materijala koji je prikupljen tokom redovnih aktivnosti ŽUC, da bi u formi kratkih filmova, postali dostupni široj javnosti. Grupu za video aktivizam ŽUC-a koordiniraju Marija Vidić i Goran Lazin, u saradnji sa Marijom Arandelović, Zinaidom Marjanović i drugim aktivistkinjama i aktivistima ŽUC-a. U ovom izveštajnom periodu grupa je realizovala sedam (7) video materijala u trajanju od **40, 41** minuta:

- **Pamtimo zločine na Kosovu (6:52 min.)** Film prikazuje stanjanje i performans koje su Žene u crnom organizovale 26. marta 2014., na Trgu Republike u Beogradu, povodom 15 godina od NATO bombardovanja i progona albanskog stanovništva na Kosovu.
- **Solidarnost sa porodicama radnika RTS-a ubijenih tokom NATO bombardovanja (4:26 min.)**: Film o solidarnosti sa porodicama radnika RTS-a, ubijenih u bombardovanju zgrade RTS, 23 aprila 1999.
- **8. mart (5:53 min.)**: Film prikazuje ulični protest i marš u Beogradu „**Žene - rad - glad! Manite se poklanjanja cveća, vratite nam naša preduzeća**“, koji su održani povodom 8. marta 2014, u organizaciji ŽUC-a.
- **Antifašizam je naš izbor (5,12 min.)**: Film o antifa akciji ŽUC-a, organizovanoj 9. maja – Danu pobeđe nad fašizmom. Akcija je organizovana u Beogradu.
- **Pamtimo hrabri otpor žena (4,27 min.)**: Film o feminističko-antimilitarističkoj akciji, organizovanoj u Kruševcu, u znak sećanja na otpor žena Rasinskog okruga prisilnoj mobilizaciji tokom rata na Kosovu i NATO bombardovanju.
- **Hrana, ne oružje (5,56 min)**: Film prikazuje feminističko antimilitarističku akciju u Nišu, povodom Međunarodnog dana ženskih akcija za mir i razoružanje.
- **Nikad nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici (9,15 min.)**: Film o mirovnoj akciji u Valjevu, u organizaciji ŽUC-a i Mirovne inicijative “Mirovni aktivizam-biciklistički aktivizam”.
- **Nikad nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici (9,53 min.)**: Film o akciji koju su Žene u crnom organizovale u Beogradu, povodom godišnjice genocida u Srebrenici.

ŽENSKI SUD FEMINISTIČKI PRISTUP PRAVDI

Izveštaj se uglavnom odnosi na aktivnosti Žena u crnom u Srbiji u vezi sa organizovanjem Ženskog suda u navedenom periodu, kao i na zajedničke aktivnosti partnerskih organizacija. Aktivnosti realizovane u drugim državama bivše Jugoslavije zastupljene su u meri u kojoj su Žene u crnom kao nositeljke programskih aktivnosti, dobile informacije od drugih članica Organizacionog odbora Ženskog suda.

Opširnije informacije možete naći na web-sajtu www.zeneucrnom.org i www.zenskisud.org ili nam se možete obratiti putem mail: zeneucrnombeograd@gmail.com i office@zeneucrnom.org.

Krajem 2010. godine članice Inicijativnog odbora u sastavu: Žene ženama, Sarajevo (Bosna i Hercegovina), Centar za žensko i mirovno obrazovanje Anima iz Kotora (Crna Gora), Centar za ženske studije i Centar za žene žrtve rata, iz Zagreba (Hrvatska), Ženska mreža Kosova, Ženske studije i Žene u crnom iz Beograda, pokrenule su inicijativu za organizovanje Ženskog suda na prostoru bivše Jugoslavije. IO sada ima **11** organizacija iz svih država bivše Jugoslavije. Na sastanku održanom početkom februara 2013. godine Inicijativni odbor je prerastao u Organizacioni odbor Ženskog suda.

Žene u crnom su nositeljke programskih aktivnosti na organizovanju Ženskog suda, dogovaraju i koordinišu sve aktivnosti sa organizacijama koje čine Organizacioni odbor.

U ovom izveštajnom periodu su realizovane sledeće aktivnosti:

I Edukativne aktivnosti – seminari, tribine, javne prezentacije, konferencije u okviru procesa organizovanja Ženskog sud: feministički pristup pravdi

1. Javne prezentacije

Javne prezentacije/JP inicijative za organizovanje Ženskog suda koje predstavljaju sastavni deo istraživačko-aktivističkog procesa radi prikupljanja informacija, predloga, sugestija, u vezi sa pojmom i vizijom pravde i odabirom tema na Ženskom sudu.

U ovom periodu održane su sledeće JP:

Bosna i Hercegovina - 10 javnih prezentacija:

- 2 radionice u Tuzli,
- 2 u Goraždu,
- 2 u Bijeljini,
- 1 radionica u Jajcu
- 1 radionica u Zvorniku.

Kroz ove radionice, uspele smo da ojačamo našu mrežu podržavateljica ŽS. Veliki broj žena, nakon završetka prezentacije, želeo je da sazna na koji način mogu doprineti daljem radu Ženskog suda u BiH.

2. Konferencije – promocija ŽS

- 12. jun 2014. - Sarajevo - Pres konferencija je organizovana sa ciljem upoznavanja šire javnosti o postojanju procesa Ženskog suda u BiH, te o sadašnjem statusu preživelih žena i njihovim potrebama.
- 12. jun 2014. - Sarajevo - Konferencija „Obaveze Bosne i Hercegovine prema ženama koje su preživjele ratna silovanja, seksualno zlostavljanje i druge oblike torture“ održana je u hotelu Holivud, uz učešće 41 osobe. Pored NVO –a i pojedinki, konferenciji su prisustvovali i predstavnici/e: Ministarstva rada i boračko - invalidske zaštite RS, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH, Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, Federalnog ministarstva pravde, Džender centra FBiH i RS, Agencije za ravnopravnost polova, OSCE – a, Delegacije Evropske unije u BiH i MKSJ –a.

II Feministički diskusioni kružoci/FDK

Feministički diskusioni kružoci predstavljaju: zajedničko promišljanje važnih pitanja kojima se bavimo, neguju kritičku refleksiju i preispitivanja, u cilju jačanja autonomije žena, uvećanja kolektivne moći i političke snage feminističkog pokreta.

Feministički diskusioni kružoci su kombinacija radionica, debata-interaktivnih predavanja, projekcije filmova, itd.

U ovom periodu realizovani su sledeći feministički diskusioni kružoci:

- **21/23/24. maj: Sremski Karlovci - Feministička etika brige i ekonomija brige.**

Prisustvovalo 26 osoba iz sledećih gradova: Zagreb, Novi Sad, Beograd, Niš, Kruševac, Sombor, Pančevo, Leskovac, Novi Bečej. U okviru toga, održana su sledeća interaktivna predavanja i razgovori:

- **Selma Sevenhuijsen:** *Vrednosti koje održavaju život – etika brige, o ranjivosti i zaštiti - komentarisali: Janja Beči Miloš Urošević*
- **Sara Radik:** *Beleške ka feminističkoj materinskoj politici mira - komentarisale Staša Zajović i Ana Vilenica*
- **M.V. Lee Badget, N.Folbre:** *Briga o drugima – rodne norme i ekonomske posledice - komentarisale Vesna Đorđević i Olivera Babić*
- **Eva Kamerer:** *Feministička etika brige - predavanje i razgovor sa autorkom eseja*
- **Sandra Li Bartki:** *Hraniteljke ega i utešiteljke: pokoravanje i otuđenje ženskog emocionalnog rada - komentarisale: Biljana Branković, Tanja Marković, Maša Malešević, Saša Kovačević i Miloš Urošević*
- **Marija Perković:** *Ekonomija brige - kratak istorijski prikaz - predavanje i razgovor sa autorkom eseja*
- **Maja Hrgović:** *Kad žene odlaze na Zapad, ceh plaćaju obitelji - komentarisale Svenka Savić i Maja Sedlarević*
- **Marija Babović:** *Rodne nejednakosti iz perspektive feminističke ekonomije - predavanje i razgovor sa autorkom eseja*
- **Aktivizam i etika brige – radionica - koordinisala Milka Rosić**
- **Alpar Lošonc: Biopolitika gordosti i Lino Veljak:** *Tong Rozmari/Tong Rosemary i Nensi Vilijams/Nancy Villiams: Feministička etika*
- **Aintzane Saitua i Maruha Sarasola:** *Briga o drugima kao izbor - komentarisali: Slobodan Sadžakov i Milka Rosić*

Kao i za prethodne, i za ovaj FDK priređena je tematska čitanka "Feministička etika brige". Čitanka sadrži petnaest (15) eseja domaćih i međunarodnih autorki iz regije i sveta, koje se bave pitanjima feminističke etike brige i ekonomije brige. To su ujedno i naslovi dva dela ove čitanke.

• **13/14/15. jun: Avala, Beograd - Alternativni modeli pravde - prakse pravde u zajednici.** Prisustvovalo **40** osoba iz sledećih gradova iz Srbije: Leskovac, Kruševac, Niš, Dimitrovgrad, Beograd, Šabac, Bela Reka, Novi Bečej, Sarajevo, a gost i predavač je bio Carlos M. Beristain/Karlos M. Beristain iz Bilbaoa/Baskija, Španija.

Program FDK se sastojao od sledećih delova:

- **Od institucionalnih do alternativnih modela pravde** - predavanje i video prezentacija, koje su držale Staša Zajović i Ivana Vitas
- **"Varljivo jednostavno - liječenje sjećanja"** - razgovor o eseju iz knjige *Od žrtve do pobjednika*, autora Majkla Lapsleja
- **Pravne prakse u zajednicama – istorijska iskustva na Balkanu**
- **"Pomirenje krvi na Kosovu"** - narodna inicijativa pokrenuta početkom 90-ih u cilju iskorenjivanja krvne osvete - komentarisala je Maša Malešević, etnološkinja, Beograd
- **Etika pomirenja u djelu Marka Miljanova** - komentarisala je Marija Perković, *Žene u crnom*, Beograd
- **Ženski pristup pravdi - Znam pravdu - iskustva iz Afrike, Ženska inicijativa za pravdu - iskustvo iz Gvatemale, Umodža žensko selo - iskustvo iz Kenije, Grad radosti - iskustvo iz Konga** - rad ovih grupa kroz video prezentacije predstavio je Miloš Urošević, *Žene u crnom*
- **Molimo da se đavo vrati u pakao** (*Pray to Devil Back to hell*) - projekcija dokumentarnog filma koji govori o borbi za mir žena iz Liberije, posle dvadesetogodišnjeg građanskog rata
- **Neformalno obrazovanje za suočavanje s prošlošću** - predavanje Marijane Toma, iz Fonda za humanitarnog prava
- **Aktivističko-umetničke inicijative žena u borbi za mir i pravdu**
- **Čile** - Arpiljera - memorija/sećanje kao umetnost - predstavio Miloš Urošević
- **Srbija** – Umetnički angažman u suočavanju s prošlošću – iskustvo *Žena u crnom* - predstavila Marija Perković

Rad i razmena mišljenja sa Karlosom M. Beristainom se sastojao od sledećih celina:

- **Šta radim i zašto to radim? – upoznavanje sa Karlosom M. Beristainom** (lekar, antimilitaristički aktivista, stručnjak za mentalno zdravlje, više od 20 godina kontinuirano radi sa žrtvama političkog nasilja i grupama za ljudska prava u Peruu, Gvatemali, Salvadoru, Kolumbiji, Meksiku, Baskiji); takođe je aktivan u Interameričkom sudu za ljudska prava; učestvovao je u četiri komisije za istinu u Latinskoj Americi: u Gvatemali, Ekvadoru, Peruu i Paragvaju, sad radi i na pokretanju Komisije za istinu u Kolumbiji. Od 2009-2013 radi u Ženskoj komisiji za istinu, pravdu i reparaciju u Kolumbiji, zajedno sa feminističkom mrežom Ruta pacifica/Ženska mirovna putanja; autor je brojnih knjiga i radova o političkom nasilju u kriznim područjima, mentalnom zdravlju žrtava/preživelih. Poslednjih godina Karlos je svoje delovanje proširio i u Africi, gde radi u Zapadnoj Sahari i u Kongu.
- **Trauma i oporavak – kako isceliti i obnoviti društva pogođena ratnim stradanjem, prirodnim katastrofama? Iskustva iz Latinske Amerike, Evrope, itd.**
- **Istina, pravda, pomirenje - radionica**
- **Iskustva na izgradnji mira i pravde u Latinskoj Americi**
- **Gvatemala** - Rekonstrukcija istorijskog sećanja/Reconstrucion de la Memoria Historica/REMHI - Komisija za istorijsko razjašnjenje

- **Kolumbija** - *Ženska komisija za istinu, pravdu i reparaciju*
- *„Vrt ispunjen ženskim nadama“* - projekcija filma o Ženskoj komisiji za istinu u Kolumbiji
- **Otpor – osnaživanje i uzajamna podrška** - u zajednici, u organizacijama civilnog društva, u situaciji političke represije i nasilja – međunarodna iskustva, pouke...

Kao i za prethodne, i za ovaj FDK priređena je tematska mala čitanka "Alternativni modeli pravde - prakse pravde u zajednici". Mala čitanka sadrži četrnaest (**14**) kratkih prikaza, podeljenih u dva poglavlja: I - Prakse pravde u zajednici i II - Žene zajedno grade mir i pravdu.

III Feministička etika brige - podrška potencijalnim svedokinjama

U okviru podrške ženama koje su svedočile na feminističkom diskusionom kružoku o militarističkom/etničkom/ekonomskom/rodnom nasilju.

1. Grupni i individualni susreti i razgovori: u cilju održavanja komunikacije sa ženama koje su svedočile na feminističkim diskusionim kružocima i ostalim aktivnostima u procesu organizovanja ŽS; u ovom izveštajnom periodu održani su susreti:

Bosna i Hercegovina:

- **Šest (6) sastanaka:** u Jajcu, Donjem Vakufu, Sarajevu, Zenici i Vogošći. Rad sa terapeutkinjama u Zenici i Sarajevu.

Crna Gora:

- **Kotor, 06. i 20. jun** - Individualni razgovor sa dve žene, a onda sastanak sa 3 žene iz fabrike Livnica. Učestvovala: Ljupka Kovačević, Ervina Dabižinović i Senka Rastoder

Hrvatska:

- **16.05.-18.05.** - Susret i radionica za žene potencijalne svjedokinje iz Hrvatske održane su u prostoru rovinjskom Centru M.A.R.E. za stradale od mina, i drugih osoba koje su preživjele traume, koji je osiguran zahvaljujući podršci Dijane Pleštine.

Na susretu je bilo **24** žena, od kojih su oko polovinu činile aktivistkinje organizacija civilnog društva, dok su drugu polovinu činile potencijalne svjedokinje. Radionicu je vodila Marijana Senjak

Srbija:

- **Kruševac, 15. maj** - podrška potencijalnim svedokinjama za Ženski sud: feministički pristup pravdi – radni sastanak uz učešće **40** aktivistkinja iz Mreže ŽuC-a iz Kruševca, Trstenika, Kraljeva, Niša, Beograda, Leskovca, Vlasotinca...

IV Radni konsultativni sastanci

U skladu s Feminističkim kodeksom o organizovanju Ženskog suda, kojim smo se obavezale na deljivost znanja i zajedničke procese razmišljanja, ovi sastanci predstavljaju deo demokratskog procesa. Na njima se analiziraju rezultati dosadašnjih aktivnosti, definišu budući koraci u procesu razumevanju i stvaranja pravde sa feminističkog aspekta. U skladu sa feminističkom etikom koja je deo procesa organizovanja ŽS, pored zajedničkih Radnih konsultativnih sasta-

naka, pokrenuto je i mnoštvo drugih vidova rada na nivou zemalja u regionu: *redovni operativni radni sastanci, radionice, sastanci pravnog tima, diskusione fokus grupe, diskusioni kružoci*, itd. U ovom izveštajnom periodu održani su sledeći radni sastanci:

1. Sastanak Organizacionog odbora Ženskog suda/OO ŽS: održan je 23.-25. jula u Beogradu u prostorijama ŽuC-a. Na ovom radnom sastanku su učestvovala sledeće članice OO ŽS:

- Daša Duhaček, Centar za ženske studije, Beograd, Srbija
- Jadranka Miličević, Fondacija Cure, Sarajevo/Bosna i Hercegovina
- Ljupka Kovačević, Anima, Kotor, Crna Gora
- Nela Pamuković, Centar za žene žrtve rata, Zagreb/Hrvatska
- Savka Todorovska, Savet za ravnopravnost, Skopje/Makedonija
- Staša Zajović, Žene u crnom, Beograd/Srbija

Pored članica OOŽS, sastanku su prisustvovala i: Marijana Stojčić i Zorica Trifunović ŽuC, Beograd

Teme ovog sastanka su bile: dosadašnji proces organizovanja ŽS; Izazovi, teškoće, prepreke; dogovor o zajedničkim aktivnostima u narednom periodu; zajednička izrada regionalnog projekta za ŽS. Zbog nemogućnosti da se završni događaj ŽS održi u ranije planiranom terminu, dogovoreno je da se održi od 7. do 10. maja 2015. u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, itd.

2. Zajedničko promišljanje procesa ŽS

17. maj - Kotor: Zajedničko promišljanje procesa ŽS za Crnu Goru - održano je u Kući slobodne misli u Kotoru u organizaciji Centra za žensko i mirovno obrazovanje iz Kotora i Žena u crnom iz Beograda. Prisutno je bilo 10 osoba iz Nikšića, Bara, Bijelog Polja i Kotora, a sastanak su koordinirale Staša Zajović i Ljupka Kovačević.

24. jula, Beograd: Debata o dosadašnjem procesu organizovanja Ženskog suda: feministički pristup pravdi – o izazovima, preprekama, teškoćama; u ovoj debati održanoj u prostorijama ŽuC-a; učestvovalo je sedam članica Organizacionog odbora ŽS iz BiH, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije i Srbije.

3. Sastanci sa drugim grupama/organizacijama civilnog društva

- **06. maj - Zagreb:** u okviru Subversive Film Festivala na panelu „Na pragu nasilja“, uz sutkinju Branku Žigante Živković i Želimira Ponoša, te moderiranje Aleksandra Stankovića, o Ženskom sudu je govorila je Rada Borić.

- **10. maj - Zagreb:** u Centru za Ženske studije, u okviru Erasmus programa razmene, Rada Borić je održala dvo-satno predavanje (uz prikazivanje dva kraća filma) i vodila razgovor sa studentkinjama i voditeljicama programa iz Italije i Kipra o Ženskom sudu. Gošće su pokazale veliki interes za temu Suda. Razvila se živa diskusija oko feminističke odgovornosti i brige.

- **13. maj - Zagreb:** u Centru za ženske studije održan je sastanak na kom su se Rada, Renata i Paula dogovarale oko učešća na panelu Feministički pristup pravdi u okviru Subversive Film festivala.

- **14. maj - Zagreb** - U Kulturno-informativnom centru održana su, u okviru 7. Subversive Foruma, dva panela:

- „*Feminizam i odgovornost*“, pre podne, na kom su govirile Rada Borić, Vlasta Jalušić iz Mirovnog instituta iz Ljubljane i Daša Duhaček iz Beograda.

- „*Feministički pristup pravdi-aktivistički odgovori*“, posle podne, uz film učesnice Vlaste Jalušić o radu u Ruandi, održane su i dve panel rasprave: „Feminizam i odgovornost“ te „Feministički pristup pravdi – aktivistički odgovori“ - prezentacija ŽS, od strane Rade Borić, Paule Zore, Nele Pamuković i Renate Ćuk. Oba panela su u organizaciji Centra za ženske studije u saradnji s drugim članicama inicijative za Ženski sud. Učestvovalo je ukupno oko 50 osoba.

- 07. jun - Zagreb: Rada Borić je održala radionicu o diskriminaciji, s posebnim osvrtom na etničku i rodnu diskriminaciju, u Jezerčici za mlade članove/ice Srpskog narodnog vijeća. Upoznala je polaznike/ice kao i voditelje/ice s Inicijativom za Ženski sud.

4. Redovni radni sastanci: u prostorijama ŽuC-a u Beogradu; u ovom izveštajnom periodu održano je nekoliko sastanaka i to svakog četvrtka; na sastancima učestvuju članice koordinatorskog tima ŽuC-a, a ponekad se u rad uključuju i članice Ženskih studija iz Beograda. Na sastancima se: razmenjuju informacije, razmišljanja, dileme, analiziraju rezultati urađenih aktivnosti, definišu i dogovaraju buduće aktivnosti, itd. Na ovim sastancima učestvuje od pet do 10 članica koordinatorskog tima.

V Video aktivizam

Video aktivizam: podrazumeva realizaciju video materijala u vezi sa feminističkim pristupom pravdi; obuhvata i prevod i titlovanje dokumentarnih filmova o iskustvima nenasilnih pokreta protiv nekažnjivosti zločina, neoliberalne ekonomske globalizacije, itd.

U ovom izveštajnom period urađeni su sledeći dokumentarni filmovi:

- ***Molimo da se đavo vrati u pakao*** (Pray to Devil Back to hell)

Trajanje: 82 minuta, *Režija:* Gini Reticker, *Produkcija:* Abigale E. Disney

Scenario: Građanski rat u Liberiji, koji se proširio i na Obalu Slonovače i Liberiju trajao je od 1989, a završio se tek potpisivanjem mirovnog sporazuma 2003. godine. Film svedoči o inicijativi hrabrih žena koje su primorale zaraćene strane da potpišu mirovni sporazum (2003.).

VI Izdavačka delatnost

Cilj je produbljivanje znanja potrebnih za proces organizovanja ŽS – feministički pristup pravdi: leci, čitanke, itd.

U ovom izveštajnom period od izdavačkih jedinica, iz štampe je izašlo sledeće:

- **Alternativni modeli pravde - prakse pravde u zajednici** - mala čitanka napravljena za istoimeni FDK, ima 65 stranica i 14 tekstova, koji su podeljeni u dva poglavlja: I - *Pravne prakse u zajednicama:* Varljivo jednostavno - Liječenje sjećanja (*Majkl Lapslej*), Etika pomirenja u djelu Marka Miljanova (*Senka Rastoder*), Savet za pomirenje krvi, Sudovi Navaho Indijanaca, Gaćaća sudovi i II - *Žene zajedno grade mir i pravdu:* Umodža žensko selo, Znam pravdu - ženski pristup pravdi, Arpiljera - sećanje kao umetnost, Liberijska inicijativa za pravdu, Pravda za žene, Ženska inicijativa za pravdu, Zajednička inicijativa za pravdu, Ženski sud, Grad radosti.

- *Transkript: Feministička etika odgovornosti - Sremski Karlovci* - transkript sa istoimenog feminističkog diskusionog kružoka - **17** stranica.

- *Transkript: Sastanak potencijalnih svedokinja - Andrevlje* - **18** stranica.

- *Transkript: Feministička etika brige i ekonomija brige - Sremski Karlovci* - sa istoimenog feminističkog diskusionog kružoka - **10** stranica.

- *Transkript: Mirovni susret aktivistkinja iz Hrvatske i Srbije - Poreč* - **16** stranica.

- *Transkript: Alternativni modeli pravde - prakse pravde u zajednici - Avala* - sa istoimenog feminističkog diskusionog kružoka - **47** stranica.

VII Umetničko aktivistički angažman - ulične akcije

Razvijanje i jačanje feminističke etike odgovornosti, kao i nenasilnog otpora svim vidovima diskriminacije i eksploatacije:

1. ulične akcije:

- 15. maj - Kruševac: **Pamtimo hrabri otpor žena** - mirovna akcija/omaž hrabrim aktivistkinjama koje su se 1999 godine, u Kruševcu, pobunile protiv prisilnih mobilizacija muškaraca za rat na Kosovu. Akciju su organizovale Udruženje žena Peščanik iz Kruševca i Žene u crnom iz Beograda, a u akciji je učestvovalo preko **50** aktivistkinja.

2. Posećivanje mesta zločina počinjenih u naše ime

Crna Gora: 22./23. maj - Herceg Novi, logor Morinj, Bukovica, Kaluđerski Laz i Murina. U obilascima ovih mesta zločina učestvovalo je **24** aktivistkinja i oko dvadesetak meštana, rodbine i očevidaca događaja.

Srbija: U rubrici „Ulične akcije“ već su navedene aktivnosti Žena u crnom

ŽENE, MIR, BEZBEDNOST FEMINISTIČKO-ANTIMILITARISTIČKI PRISTUP

U okviru našeg kontinuiranog rada na feminističko-antimilitarističkom pristupu bezbednosti i Rezoluciji UN Saveta bezbednosti 1325 („Žene, mir, bezbednost“), pokrenule smo veliki broj različitih programa.

I Edukativne aktivnosti: „Orodnjavanje ljudske bezbednosti – ka feminističkoj bezbednosti“ Autonomni ženski centar, ASTRA/Antitrafiking centar i Žene u crnom iz Beograda zajednički realizuju projekat „Rodna perspektiva ljudske bezbednosti“. Cilj celokupnog projekta je doprinos promociji mira, ljudskoj bezbednosti, ženskim ljudskim pravima, te zaštita od rodno zasnovanog nasilja putem osnaživanja žena za saradnju, građenje solidarnih koalicija i veće učešće žena u mirovnim procesima i donošenju odluka, a u skladu sa Rezolucijom 1325 „Žene, mir, bezbednost“. Ovaj edukativni program sastoji se od sledećih segmenata:

1. „Žene zajedno grade mir“ - Regionalni mirovni susret usmeren je ka zajedničkom promišljanju uloge žena u izgradnji mira, daljem jačanju ženske solidarnosti, saradnji i uzajamnoj podršci, razmeni i prijateljstvu, u cilju izgradnje pravednog mira i ljudske bezbednosti u regiji; predviđena su četiri regionalna mirovna susreta, a u ovom izveštajnom periodu realizovan je sledeći susret:

10. i 11. maj, Ilok, Hrvatska: mirovni susret je održan u organizaciji Žena u crnom iz Beograda i udruženja Vukovarske majke iz Vukovara, uz učešće **21** učesnica iz nekoliko organizacija: Vukovarske majke, Žar, Europski dom, Udruženje žena Srebrenice, Mreža Žene u crnom iz Srbije. Tokom ovog susreta održane su brojne radionice, predavanja o suočavanju sa prošlošću, procesu tranzicione pravde u Srbiji, Hrvatskoj i regionu, učešću žena u izgradnji mira, Rezoluciji 1325, rodnoj dimenziji bezbednosti, feminističkom konceptu bezbednosti, interkulturalizmu, a takođe su prikazani dokumentarni filmovi u vezi sa temom susreta.

Voditeljke programa su Ljiljana Radovanović i Staša Zajović, Žene u crnom Beograd, dok su facilitatorke bile: Ivana Vitas, Violeta Đikanović (Žene u crnom, Beograd) i Milka Rosić (Žene za mir, Leskovac i aktivistkinja Mreže žena u crnom Srbije).

„**Orodnjavanje ljudske bezbednosti – ka feminističkoj bezbednosti**“- edukativni seminari radi upoznavanja žena sa pojmom, sadržajem i značajem ljudske bezbednosti, posebno bezbednosti sa rodnog stanovišta (Rezolucija 1325 „Žene, mir, bezbednost“); istraživačko-aktivističko kreiranje feminističkog koncepta bezbednosti–Ženske povelje bezbednosti; jačanje vrednosti interkulturalizma, kao poštovanja drugih kultura, jednakosti u različitostima, a pre svega, jačanje ženske solidarnosti radi izgradnje pravednog mira.

Ovaj edukativni program se sastoji od sledećih radionica, predavanja i projekcije dokumentarnih filmova:

- „*Bezbednost viđena očima žena*“ - stavovi i iskustva žena na terenu
- *Rezolucija 1325 „Žene mir, bezbednost“* (primena i dostignuća, teškoće i izazovi R1325, primena Nacionalnog akcionog plana/NAP za R1325 u Srbiji, praćenje primene Rezolucije 1325 od strane Žena u crnom, itd.)
- *Suživot u različitostima i tolerancija* - radionica
- *Interaktivno predavanje* o rasizmu, predrasudama, toleranciji, interkulturalizmu...
- *Dokumentarni filmovi* grupe za video aktivizam Žena u crnom o borbi za pravedan mir, ljudsku bezbednost, solidarnost i uzajamnu podršku,
- Učimo zajedno protiv seksizma, rasizma, nacionalizma, homofobije...vežba o politički korektnom govoru...
- *Feminističko-antimilitaristički koncept Žena u crnom: „Sve za mir, zdravlje i znanje – ništa za naoružanje“* - video spot i diskusija i Ženska povelja bezbednosti – zajedno gradimo feministički koncept bezbednosti.

U ovom izveštajnom periodu održano je šest jednodnevnih edukativnih seminara, u **(6)** gradova u Srbiji uz učešće **123** učesnica/ka su u sledećim gradovima:

10. maj, Varvarin: Učestvovalo je dvanaest (**12**) žena, najvećim delom su žene iz Varvarina, kao i aktivistkinje Alternativnog centra za devojke iz Kruševca i Kancelarije za mlade iz Varvarina.

Voditeljke su bile *Ivana Ristić* - Žene za mir, Leskovac i *Andrijana Kocić* – Alternativni centar za devojke, Kruševac. Voditeljke su takođe aktivistkinje mirovne mreže Žena u crnom Srbije.

5. jun, Zrenjanin: Seminar su organizovale Žene u crnom, Beograd i članice UG 'Ravnopravnost' iz Zrenjanina. Na seminaru je učestvovalo šesnaest (**16**) žena iz Zrenjanina, najvećim delom radnice Jugoremedije, kao i privremeno/povremeno zaposlene - radi se o 'gubitnicama' tranzicije – žrtvama nepravde privatizacije.

Drugi deo učesnica su studentkinje i penzionerke. Po društvenom angažmanu, većina učesnica su sindikalne aktivistkinje ili podržavateljke Udruženja građana/UG 'Ravnopravnost', a pre svega fabrike lekova "Jugoremedija" iz Zrenjanina.

Voditeljke seminara: Ivana Vitas, Staša Zajović (Žene u crnom, Beograd), Marija Kovačev, aktivistkinja iz Novog Bečaja, Vesna Đorđević i Valerija Stevčić, UG 'Ravnopravnost' iz Zrenjanina. Voditeljke su takođe aktivistkinje mirovne mreže Žena u crnom Srbije.

7. juna, Priboj na Limu: Na seminaru u organizaciji Žena u crnom, Beograd i Glas žena Priboja je učestvovalo osamnaest (**18**) žena različite generacijske, obrazovne, profesionalne, etničke, verske pripadnosti i životnog stila. Učesnice su radnice FAP-a (otpuštene ili privremeno zaposlene), aktivistkinje lokalnih ženskih NVO, građanke bez formalnog društvenog angažmana, studentkinje.

Voditeljke su aktivistkinje mirovne mreže Žene u crnom Srbije: Ivana Vitas (Žene u crnom, Beograd) i Snežana Obrenović (Žene u crnom, Kraljevo);

11. jun, Leskovac: Na seminaru u organizaciji 'Žena za mir' Leskovac i Žena u crnom, Beograd učestvovalo je dvadeset šest (26) žena; što se tiče strukture učesnica, najvećim delom su žene iz Leskovca, aktivistkinje Žena za mir Leskovac i mirovna mreže Žena u crnom, žene sa posebnim potrebama, Romkinje i oko 50 % žena mlađih od 30 godina starosti.

Ivana Ristić i Milka Rosić – Žene za mir, Leskovac bile su voditeljke, koje su takođe aktivistkinje mirovne mreže Žena u crnom Srbije.

14. jun, Vlasotince: Na seminaru je učestvovalo dvadesetpet (25) žena, učesnice su najvećim delom iz Vlasotinca: aktivistkinje SOS telefona, aktivistkinje Društva za edukaciju Roma, aktivistkinje Žena za mir iz Leskovca te učenice srednjih škola, studentkinje, domaćice i penzionerke. Na ovom seminaru je učestvovalo 48 % žena mlađih od 30 godina starosti.

Ivana Ristić i Milka Rosić – Žene za mir, Leskovac su bile voditeljke, koje su takođe aktivistkinje mirovne mreže Žena u crnom Srbije.

Kraljevo, 21. jun: na seminaru je učestvovalo 26 osoba različitog rodnog identiteta (19 žena i 7 muškaraca), generacijske dobi (14 mlađih - 7 devojaka i 7 mladića od 17 i 18 godina - i 12 mlađih i starijih žena od 30 do 70 godina), obrazovnog nivoa (od osnovne škole do magisterija), profesionalnog opredeljenja, rasnog, etničkog, verskog pripadanja, seksualnog izbora i životnog stila.

Voditeljke su bile Nadežda Kostić (Peščanik i Žene u crnom, Kruševac) i Snežana Obrenović (Žene u crnom, Kraljevo).

MREŽE, KOALICIJE UZAJAMNA PODRŠKA I SOLIDARNOST

Žene u crnom su pokretačice ili aktivne učesnice brojnih regionalnih mreža, koalicija i saveza, aktivne učesnice u aktivnostima srodnih organizacija radi jačanja uzajamne podrške, solidarnosti, civilnog društva i demokratije u Srbiji i u celoj regiji.

U ovom periodu realizovano je mnoštvo aktivnosti od kojih izdvajamo sledeće:

Mreža Žena u crnom Srbije: Ženska mirovna mreža u kojoj deluju aktivističke grupe i pojedinke u svim delovima Srbije; Mreža održava radne sastanke na kojima se dogovaraju zajedničke akcije; u ovom izveštaju su navedene zajedničke aktivnosti (ulične, edukativne, itd.)

U ovom izveštajnom periodu održani su i brojni sastanci radnih grupa o pitanjima kojima se bavi Mreža ŽuC-a (Ženski sud-feministički pristup pravdi, feminističko-antimilitaristički pristup bezbednosti-Rezolucija 1325, video aktivizam, umetnički angažman u suočavanju s prošlošću...) o čemu je bilo reči u prethodnim rubrikama ovog izveštaja.

U ovom izveštajnom periodu održane su i aktivnosti uzajamne podrške u okviru Mreže:

1. avgust - 13. avgust – *Kuća Seka, Brač (Hrvatska)* - *Aktivan ženski odmor* za jedanaest aktivistkinja i to: iz Mreže ŽuC (Beograd, Kraljevo, Novi Sad, Niš, Vlasotinca, Leskovac), dve iz Crne Gore (Pljevlja), kao i dve žene iz Bosne i Hercegovine (iz udruženja Žena Srebrenice i Udruženja 'Anima', Đulići).

12.-24 avgust, *Kotor, Crna Gora*: Ljetnja akademija - osnaživanje i edukacija aktivistkinja na seminarima koje radi organizacija 'Anima' iz Kotora; na prvom seminaru (12.-17.8) učestvovala su tri aktivistkinje Mreže ŽuC iz Zrenjanina, Novog Bečeja i Priboja na Limu; na drugom seminaru (19.-24.8.) učestvovala su takođe tri aktivistkinje Mreže i to iz Leskovca i Kruševca. Na ovim seminarima teme su bile: solidarnost sa marginalizovanim grupama, traumatska iskustva, individualna i društvena trauma, načini prevazilaženja i mogućnosti iscjeljenja, itd.

Feministička solidarnost za reproduktivna i radna prava žena – ad hoc koalicija

Radnu grupu - ad hoc koaliciju za reproduktivna i radna prava žena čine aktivistkinje feminističkih grupa i srodnih organizacija (Autonomni ženski centar, Astra, Centar za uporedno pravo/CUPS, Glas razlike, Labris, Uzbuna, Ženske studije i Žene u crnom). Radna grupa je pokrenuta povodom *Zakona o zdravstvenoj zaštiti dece, trudnica i porodilja* (donet krajem 2013.). Demagoško-populistički karakter ovog zakona se ispoljava u svođenju identiteta žena na reproduktivnu ulogu u kontekstu klerikalizacije i retradicionalizacije. Odredbe ovog zakona, kao i ranije donetog Zakona o radu (2014.) nepovoljno utiču na položaj žena na tržištu rada i otežavaju pristup zapošljavanju žena, itd. Cilj ove ad hoc feminističke koalicije je: prikupljanje informacija o zakonima u vezi sa reproduktivnim i radnim pravima; upoznavanje sa položajem žena u svetu rada; zajedničko promišljanje – artikulisanje feminističkog koncepta radnih i reproduktivnih prava; širenje kruga saveznica/ka i pokretanje zajedničkih akcija. U okviru aktivnosti upućeni su zahtevi institucijama u vezi sa radnim i reproduktivnim pravima, a takođe su održani brojni radni sastanci tokom ovog izveštajnog perioda.

Bilten »Solidarnost je naša snaga«/Solidarity is our strength: bilten o međunarodnim kampanjama solidarnosti u kojima učestvuju Žene u crnom izlazi svakog drugog meseca, ali se materijal za Bilten sakuplja svakodnevno. To su kampanje međunarodnih organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava, kao što su Amnesty International, Žene koje žive pod muslimanskim zakonima/Women Living Under Muslim laws, CODE PINK, Human Rights Defenders, i slično. Kampanje se odnose većinom na vršenje pritiska na međunarodne institucije kao i institucije određene zemlje, u cilju spašavanja života braniteljki/lja ljudskih prava, ali se mogu odnositi i na očuvanje životne sredine i druga društvena pitanja.

Akcije solidarnosti – sa pripadnicama/ima ugroženih i obespravljenih manjinskih zajednica (socijalno-klasni, etničko-rasni, seksualni), građanima/nkama čija su ljudska prava ugrožena (radna, obrazovna, kulturna), kao i sa braniteljicama i braniteljima ljudskih prava,

Solidarnost je naša snaga-pomoć Žena u crnom ljudima sa poplavljenih područja u Srbiji: Žene u crnom su tokom devedesetih pružale organizovanu podršku i pomoć izbeglicama iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, raseljenima sa Kosova i azilantima u Bogovođi. U skladu sa našim konceptom feminističke etike brige, Žene u crnom su pokušale, u okviru skromnih mogućnosti, da umanje posledice katastrofalnih poplava tokom maja 2014 i to pružajući pomoć ugroženim osobama: u Obrenovcu, Kraljevu (naselje Grdica), Trsteniku (naselje Grabovica i selo Planinice) i Smederevskoj Palanci (Karađorđevo naselje).

U skladu sa našim etičkim principima o pružanju humanitarne pomoći, delovale smo na sledeći način:

- Direktna intervencija na terenu;
- solidarno prikupljanje humanitarne pomoći u skladu sa potrebama ugroženih osoba, posebno prema manji-

nskim, višestruko traumatizovanim i najsiromašnijim grupama ljudi – raseljeni sa Kosova, izbeglice iz BiH, Hrvatske;

- solidarne feminističke akcije prikupljanja humanitarne pomoći za osobe na poplavljenim područjima;
- pružanje informacija ugroženima o svemu što se dešava na institucionalnom planu, a u vezi sa njihovim položajem i podrška organizovanju protiv zloupotreba humanitarne pomoći od strane države, itd.

I Direktna intervencija na terenu - solidarna pomoć, obilazak poplavljenih područja, podrška ugroženima...

Od maja do kraja avgusta organizovale smo **20** poseta – u okviru akcija solidarnosti - pružanja humanitarne pomoći i podrške ugroženim ljudima u sledećim mestima:

- 21. maja: Grdica kod Kraljeva, uz podršku aktivistkinja Mreže ŽuC-a;
- 22. maja, Hotel Bristol, Beograd: u ovom hotelu su bile smeštene osobe ugrožene u poplavama u Obrenovcu;
- 23. maja, Smederevska Palanka, Karađorđevo naselje
- 23. maja, Hotel Bristol u Beogradu;
- 24. maja, Kombank Arena, Beograd: poseta ugroženim osobama iz Obrenovca;
- 24. maj, Hotel Bristol, Beograd
- 26. maj, Kombank Arena, Beograd
- 29. maj, Karađorđevo naselje kod Smederevske Palanke
- 2. jun, Grabovica i Planinica kod Trstenika, zajedno sa aktivistkinjama grupa iz Mreže ŽuC-a (Peščanik i Alternativni centar za devojke-Kruševac);
- 4. jun, Obrenovac: prva poseta Obrenovcu nakon poplava;
- 6. jun, Obrenovac: pomoć u raščišćavanju šteta i ostataka uništenog nameštaja;
- 12. jun Bežanijska kosa, Beograd: solidarna poseta ugroženima iz Obrenovca, a privremeno smeštenima na Bežanijskoj kosi;
- 11. jun, Obrenovac: poseta ugroženima,
- 16. jun, Obrenovac: poseta aktivista ŽuC-a i Karlosa M. Beristaina, međunarodnog aktiviste za mir i ljudska prava iz Baskije/Španija;
- 17. jun, Obrenovac: ad hoc 'mirovna brigada' ŽuC-a pomagala je ugroženim porodicama, pre svega samohranim ženama u raščišćavanju posledica poplava (šut, blato, itd.);
- 26. jun, Obrenovac: solidarna poseta aktivistkinja ŽuC-a ugroženim porodicama;
- 27. jula, solidarna poseta ugroženim porodicama u Karađorđevo naselju, kod Smederevske Palanke;
- 28. i 30. avgust, solidarna poseta ugroženim osobama u Obrenovcu.

II Pružanje informacija ugroženima o svemu što se dešava na institucionalnom planu a u vezi sa njihovim položajem i podrška organizovanju protiv zloupotreba humanitarne pomoći od strane države:

7. jula 2014. godine okupili su se građani i građanke Obrenovca ispred Vlade Republike Srbije da bi protestovali zbog nebrige same države i zloupotrebe lokalne vlasti nakon poplava koje su zadesile ovaj grad. Aktivistkinje Žena u crnom su podržale ovaj protest i bile ispred Vlade zajedno sa građanima i građankama Obrenovca;

III Sestre to rade najbolje - solidarne feminističke akcije prikupljanja humanitarne pomoći za osobe na poplavljenim područjima:

U okviru organizovanih večeri solidarnosti „Sestre to rade najbolje“ u Beogradu, u organizaciji Rekonstrukcije ženski fond, 9 juna 2014, u Zadruzi Oktobar i 15 jula 2014, u kafiću 'Ljutić' organizovane su humanitarne žurke i sredstva prikupljena na tim događanjima predana su kao pomoć postradalima u poplavi.

Ovu aktivnost u okviru ŽuC-a koordinišu: Violeta Đikanović i Ljiljana Radovanović, uz podršku i pomoć aktivistkinja i aktivista (Danica Pupovac, Goran Lazin, Džana Tepavac, Vahida Ramujkić, Jovan Pavićević, Dragomir Olujić, Snežana Tabački, Staša Zajović...)

Solidarnost sa azilantkinjama i azilantima u Srbiji: nastavak solidarnih aktivnosti protiv rasističkih napada koji su kulminirali krajem 2013 godine; u okviru toga održane su brojne aktivnosti:

- radni sastanci sa srodnim organizacijama radi zajedničkih akcija;
- ulična akcija solidarnosti sa azilantima/kinjama u okviru akcije "Hrana, ne oružje" u Nišu, 7 juna;

- 21 avgust: solidarna poseta aktivistkinja Violete Đikanović i Zorice Trifunović azilantima/kinjama u Centru za azilante u Bogovađi; ovom prilikom pružena je humanitarna pomoć (prvenstveno za decu i žene, a skladu sa iskazanim potrebama pomenutog Centra. Istom prilikom aktivistkinje su se susrele sa azilantima/kinjama iz Sirije, Somalije, Eritreje i Sudana; tokom posete su azilantkinje smeštene u Centru iznele probleme u vezi sa procedurom za dobijanje dokumenata, ali i predložile da ŽuC organizuje radionice o inkluziji, interkulturalizmu, itd. U ovom Centru je smešteno 133 osobe, dok je ukupan broj azilantata/kinja registrovanih od početka 2014 godine, na području Beograda i Valjeva, oko 10 000.

- zahtevi državi za poštovanje dostojanstva i ljudskih prava osoba koja traže azil; zaštitu tražilaca azila, sankcionisanje nasilja prema azilantima i svim drugačijim na osnovu rasne, etničke, socio-ekonomske pripadnosti ili seksualnog opredeljenja.

Solidarnost sa radnicama/ima u borbi za radna prava – protiv pljačkaške privatizacije

- *Ženski radnički kružok/ŽRK- solidarni aktivističko-radnički susret, Zlatar, 27- 29 jun 2014:* susret su organizovale Žene u crnom, Beograd i Ženski glas Priboja; u radu ŽRK učestvovalo je **28** aktivistkinja civilnog društva, sindikalnih aktivistkinja iz Srbije i Crne Gore. Ovaj susret je otvorio prostor za žene koje su govorile o svom položaju prvenstveno u svetu rada, ali i o uticajima sveta rada na njihov svakodnevni život. Cilj je međusobno upoznavanje sa problemima sa kojima se suočavaju radnice i aktivistkinje civilnog društva, razmena, zajedničko učenje, analiza i promišljanje ozbiljnih društvenih problema, pre svega socio-ekonomskih sa kojima se suočavaju žene. ŽRK je konkretan doprinos saradnji, uzajamnoj podršci, solidarnim akcijama radnica i aktivistkinja iz Srbije i Crne Gore.
- *Solidarnost sa radnicama/ima "Agroživ" iz Žitišta:* povodom intervencije žandarmerije 30 juna protiv legitimnog štrajka u pomenutoj fabrici i državnog nasilja nad radnicima i radnicama fabrike.
- *17. jul, Beograd - protest radnika u centru Beograda protiv usvajanja Zakona o radu i zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju:* protest su saziali Savez samostalnih sindikata Srbije (SSSS) i 'Nezavisnost'; zahtevali su od poslanika Narodne skupštine (koja je tog dana glasala o ZoR) da vrate izmene oba zakona u ponovnu proceduru; u protestu je učestvovalo preko 4000 ljudi. Nažalost, oba zakona su usvojena. Aktivistkinje ŽuC-a su se zajedno sa drugim organizacijama civilnog društva pridružile protestu.

Solidarnost sa braniteljima i braniteljima ljudskih prava

U ovom periodu Žene u crnom su ponovo bile mete napada profašističkih grupa i pojedinaca:

- **Valjevo, 8. jul:** Napad na aktivistkinje i aktiviste ŽuC-a: Povodom 19 godišnjice genocida u Srebrenici, Žene u crnom i učesnici/e inicijative "Mirovni aktivizam - aktivistički biciklizam- Srebrenica 2014" organizovali su na glavnom gradskom trgu u Valjevu, u crnini i ćutanju, mirovnu akciju "Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici". Od samog početka učesnice/i pomenute mirovne akcije su bili izloženima nacionalističko-militarističkim-mizoginim uvredama od strane profašističke grupe muškaraca koji su nosili majice sa natpisom „Četnici Valjeva“ kao i majice sa slikama Ratka Mladića. Nasilje je eskaliralo, policija nije uspjela da spreči probijanje kordona od strane profašističke grupe i prilikom napada u atmosferi lična i poziva na uništenje, povređene/i su: Staša Zajović, Ljiljana Radovanović, Miloš Urošević i Dejan Gašić“. Policija je na kraju uspjela da evakuise aktiviste/kinje, a iz bezbednosnih razloga sve učesnice/i akcije pod policijskom pratnjom su se vratili u Beograd. Policija u Valjevu je uhapsila 11 osoba zbog napada na "Žene u crnom"; te osobe su osumnjičene za nasilničko ponašanje i ugrožavanje sigurnosti i napad na službeno lice. Međutim, 10 jula je ukinut prittvor od strane vanraspravnog krivičnog veća Osnovnog suda u Valjevu.

- **22. jula, Beograd:** Na autobuskoj stanici u Zemunu nepoznati muškarac je uputio pretnje Staši Zajović, aktivistkinji ŽuC-a: "Znam ja tebe, ti si Staša Zajović iz Žena u crnom. I da znaš, nema ti mesta u Srbiji... Plašiš li se za svoju sigurnost? Za sigurnost tvoje porodice? Morala bi se plašiti, jer ti mržiš Srbe i radiš za Muslimane... Mi smo nevidljivi, mi dolazimo iz mraka i radimo po mraku, nas ima svuda... Nećete braniti američki komandosi...", itd.
- **23. jul, Beograd:** Suđenje Radomiru Počući, bivšem portparolu antiterorističke jedinice MUP-a Srbije za ugrožavanje bezbednosti Žena u crnom trebalo je da počne 23 jula 2014. godine, ali je i ovog puta ročište odloženo zbog nedolaska branioca optuženog. Suđenje je zakazano za 17. septembar 2014.
- **Pravna zaštita:** Žene u crnom i Komitet pravnika za ljudska prava su pokrenuli niz pravnih postupaka pred nadležnim institucijama zbog brojnih propusta, neodgovornosti i nekažnjivosti počinitelja nasilja nad Ženama u crnom.

Kampanje solidarnosti sa ŽuC-om

- **Podrška lokalnih organizacija za ljudska prava:** Kao i u prethodnom periodu, organizacije civilnog društva Srbije ali i cele regije su izrazile jasnu solidarnu podršku Ženama u crnom. Sa advokatskim timom Komiteta pravnika za ljudska prava (Yukom) koji nas zastupa, Žene u crnom su u permanentnom kontaktu i zajednički se dogovaraju strategije zaštite i bezbednosti. Organizovani su brojni sastanci i sa drugim organizacijama, što predstavlja doprinos zajedničkoj borbi protiv krajnje autoritarne države, nekažnjivosti nasilja nad braniteljima/kama ljudskih prava i drugačijim (u ideološkom, etničko/rasnom, socijalno klasnom, seksualnom opredeljenju).
- **Podrška regionalnih organizacija za mir, ljudska prava, ženska ljudska prava: Ženska mreža Bosne i Hercegovine:** „Organizacije civilnog društva u BiH traže hitno procesuiranje i problematizovanje ovog zločina nad organizacijama civilnog društva u Srbiji. Pozivamo i predstavnike/ce međunarodne zajednice da iskoriste sve mehanizme i da zaštite braniteljke i braniocice ljudskih prava“, itd
- **Podrška međunarodnih organizacija za ljudska prava...** U prethodnom periodu brojne organizacije za ljudska prava, pre svega Amnesty international, odmah su reagovale, uputivši zahteve nadležnim institucijama Srbije za

kažnjavanje počinitelja nasilja. Podrške solidarnosti su nastavljene brojnim akcijama, apelima, peticijama, a neke od njih navodimo u nastavku.

- **Mreža Žena u crnom Evrope:** Učesnice Evropske konferencije Žena u crnom (123 učesnica iz 22 zemlje), koja se održala u Luevenu, Belgija od 1. do 4. maja 2014. uputile su apel „Stop represiji nad aktivistkinjama za mir i ljudska prava“ Katrin Ešton/Catherin Ashton, Visokoj predstavnici EU za bezbednost i spoljnu politiku i kandidatima EU/kinjama za Parlament EU.
- **Podršku iz celog sveta su izrazile međunarodne organizacije i mreže za ljudska prava, mir, feminizam, antimilitarizam:** War Resisters International, Amnesty international, Međunarodna mreža Žena u crnom, Front Line Defenders, Women Living Under Muslim Laws, Secularism is a Women's issue/SIAW, Mreža organizacija za mir Italije/Associazione per la pace, itd. Ove organizacije zahtevaju od vlasti Srbije da se sprovede hitna, detaljna, kompletna istraga napada na Žene u crnom, da se odgovorni privedu pravdi u skladu sa međunarodnim standardima, da se preduzmu neophodne mere kojima će se garantovati sigurnost i integritet Žena u crnom, da se garantuje u svim okolnostima bezbednost braniteljicama i braniteljima za njihov angažman na zaštitu ljudskih prava u Srbiji, bez straha od odmazde i restrikcija, itd.
- **Međunarodna peticija upućena svim ambasadama Srbije u svetu:** Individue i organizacije, potpisnice ove peticije izražavaju svoju zabrinutost zbog pretećeg nasilja protiv ženske mirovne organizacije Žene u crnom-Beograd, a posebno protiv njene osnivačice Staše Zajović, a zbog učestalih napada poslednjih meseci od strane ultra desničarskih organizacija i pojedinaca, kao i od strane državnih aktera u Srbiji. Ovu peticiju je pokrenulo **45** osoba iz sledećih zemalja: Austrija, Australija, Francuska, SAD, Velika Britanija, Indija, Izrael, Švajcarska, Kanada, Gvatemala. Potpisnice su feminističko-pacifističke aktivistkinje i članice akademske zajednice sa sledećih univerziteta: UCLA (Kalifornija/California), Goldsmiths University of London, Columbia (Njujork/NY), Minesota, Rutgers (SAD), Manchester, Toronto, Konektikat/Connecticut, Arisona/Arizona, Najderabad/Hyderabad, Clark(USA), Delawere, Kanbera/Canberra, Glasgov/Glasgow, Bristol, Monash (Austrija), Washington DC (SAD), itd.

Međunarodne institucije – kontakti sa UN i Misijom EU u Srbiji

U brojnim kontaktima održanim u ovom periodu aktivistkinje ŽuC-a su iznele činjenice o napadima, kao i svoje stavove o političkom kontekstu u kojem se odvija nasilje nad braniteljicama za mir i ljudska prava. Navodimo neke od njih:

- **UN – radni sastanci - 14. maj, 30. maj, 11. jun, 23. jul, Beograd:** Radni sastanak sa Irenom Vojackovom Sollorano, Stalnom koordinatorkom UN u Srbiji (United Nations Resident Coordinator) i NVO za ljudska prava o položaju braniteljki i branitelja ljudskih prava u Srbiji. Učesnici sastanka su izneli činjenice o nepovoljnom položaju branitelja/ki u Srbiji. U ime ŽuC-a učestvovala su Zorica Trifunović i Staša Zajović, koje su se sa Stalnom koordinatorkom UN u Srbiji ponovo sastale. Takođe su održale radni sastanak sa Asyom Varbanovom, predstavnicom UN Women u Srbiji o statusu braniteljki ljudskih prava u Srbiji, napadima na ŽuC, itd.
- **Misija EU - 3. jun, Beograd:** Radni sastanak pri Delegaciji Evropske unije u Republici Srbiji (Delegation of the European Union to the Republic of Serbia); aktivistkinje ŽuC-a (Zorica Trifunović i Staša Zajović) razgovarale su sa Lukom Bjankonijem/Luca Bianconi, savetnikom, šefom političkog odeljenja Delegacije EU (Counselor, Head of Political Section at Delegation of the European Union to the Republic of Serbia) o napadima na Žene u crnom, i generalno na braniteljke i branitelje ljudskih prava u Srbiji.

Kampanje, apeli:

Pored navedenih inicijativa u ovom izveštajnom periodu, takođe smo pokrenule ili aktivno učestvovala u brojnim kampanjama, pre svega u vezi sa zahtevima za suočavanje s prošlošću – odgovornost za ratne zločine, za demilitarizaciju, protiv represije nad političkim neistomišljenicima; od apela i kampanja navodimo:

- **Antifašistički apel „Zahtevam“:** Povodom 9 maja – Međunarodnog dana pobjede nad fašizmom i Dana Evrope, Žene u crnom i umetnički kolektivi Škart i Biro Beograd upozorili su na “višegodišnju pasivnost i nezainteresovanost državnih institucija kada se radi o diskriminaciji, odbrani ljudskih prava, zaštiti branitelja i braniteljki ljudskih prava te javnoj osudi organizacija i pojedinaca koji šire mržnju i netrpeljivost”. Upućen je zahtev državnim institucijama da “ispunjavaju svoje međunarodne obaveze koje se odnose na poštovanje ljudskih prava, nediskriminaciju, zaštitu branitelja i braniteljki ljudskih prava, te javno osude stigmatizaciju i linč organizacija za ljudska prava i primereno kazne one koji seju mržnju i priželjkuju nasilje”.

- **Antimilitarističko-feministički apel „Pamtimo hrabri otpor ženal!:** Povodom 15 godina od pobune žena protiv prisilne mobilizacije (1999). Udruženje žena „Peščanik“ iz Kruševca i Mreža Žena u crnom zahtevale su od nadležnih odgovornost za *prisilnu mobilizaciju i slanje rezervista iz Rasinskog okruga na Kosovo; Pitale su: “Zašto? Ko će odgovarati za posledice? Ko će odgovarati za neizmerne gubitke, patnje, traume žena izazvanih prisilnom mobilizacijom njihovih muških srodnika? Kada će državni organi preduzeti konkretne korake na suočavanju države i društva sa prošlošću?”*. Istom prilikom (15 maja) je upućen zahtev institucijama Kruševca da 24 maj, Međunarodni dan ženskih akcija za mir i razoružanje proglasi Danom sećanja na pobunu žena iz 1999 godine.

- **Antimilitaristički apel “Hrana, ne oružje”:** Povodom Međunarodnog dana ženskih akcija za mir i razoružanje upućen je apel kojim se zahteva da se umesto ulaganja u ratove, militarističke vrednosti i nasilje, ulaže u ‘mir, zdravlje, razoružanje, u infrastrukturu koja služi civilnom stanovništvu’.

- **Brutalnost je ime države:** U saopštenju povodom državnog nasilja nad radnicima i radnicama fabrike “Agroživ” protiv kojih je tokom legitimnog štrajka, 30. juna 2014. godine, država poslala žandarmeriju, Žene u crnom naglašavaju da je “država Srbija otvoreno pokazala da radnike i radnice smatra neprijateljima protiv kojih treba voditi rat. Ovim potezom, nakon više decenija nacionalističke retorike i zavaravanja o nacionalnom jedinstvu, vladajuće elite su konačno pokazale svoje pravo lice. Nakon zločina nad ne-Srbima, isključivanja i nasilja nad homoseksualnim osobama, drugačije mislećim osobama, ova brutalnost u Žitištu protiv radništva jasno pokazuje da elite, krijući se iza navodne nacije, vode socijalni rat protiv sopstvenog stanovništva”, kaže se, između ostalog u saopštenju ŽuC-a.

- **11. jul - Dan sećanja na genocid u Srebrenici – proglasite!:** U otvorenom pismu predsedniku Republike Srbije Tomislavu Nikoliću, Vladi Republike Srbije i Narodnoj skupštini Republike Srbije zahteva se da 11. jul proglasi Danom sećanja na genocid u Srebrenici i da se negiranje genocida zakonski sankcioniše, tako što će se proglasiti krivičnim delom. Ovu višegodišnju kampanju su pokrenuli Centar za kulturnu dekontaminaciju, Fond za humanitarno pravo, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, Inicijativa mladih za ljudska prava, Komitet pravika za ljudska prava i Žene u crnom, uz podršku desetina organizacija civilnog društva.

- **Srbija i dalje poriče genocid:** saopštenje Helsinškog odbora za ljudska prava, uz podršku brojnih OCD, uključujući i ŽuC, povodom godišnjice genocida, u kom se: upozorava da su se "11 jula 2014, pojavili plakati sa likom R. Mladića i dokazuje da je Srbija zakopana u poricanju genocida i drugih zločina; potseća da slavljenje zločinaca i odsustvo obeležavanja godišnjice genocida, bacaju senku na sva dosadašnja izvinjenja zvaničnog Bgd-a povodom zločina koje su počinile srpske snage tokom 90-ih; navodi da se organizacije civilnog društva godinama zalažu da se 11. jul proglaši Danom sećanja na genocid u Srebrenici, ali da se vlast tome odlučno opire/suprotstavlja, a ni parlamentarna opozicija ne pokazuje spremnost da ukaže poštovanje prema žrtvama genocida, već da 'umesto toga, u javnom diskursu vlada skoro isto odsustvo saosećanja sa žrtvama kao i u julu 1995'.
- **Stop izraelskoj agresiji na Gazu:** U saopštenju od 25 jula, Žene u crnom, Beograd pridružile su se zahtevima Međunarodne mreže Žena u crnom da se „okonča permanentno nasilje u Gazi i Zapadnoj obali, da se poštuju rezolucije OUN i međunarodno humanitarno pravo". Ponovljena je podrška i solidarnost sa palestinskim civilnim stanovništvom, podrška Ženama u crnom Izraela koje skoro tri decenije nenasilno deluju protiv nacionalističko-militarističke politike svoje vlade, solidarnost sa svim grupama civilnog društva u Izraelu koje se bore za mir i suživot sa palestinskim narodom.

Diskusioni kružoci, predavanja, debate u prostorijama Žena u crnom

Praksu redovnih diskusionih kružoka, predavanja i zajedničke refleksije o važnim društvenim i političkim pitanjima u zemlji i svetu, nastavile smo i u ovom izveštajnom periodu, u kojem je organizovano deset (**10**) predavanja i debata, u kojima su učestvovala **182** osoba:

- 7 maj - *Fašizam – sociološko- istorijska studija Todora Kuljića* – čitalački kružok – razgovor o studiji „Teorija o fašizmu: kritika ili apologija kapitalizma” – uvodne napomene Nebojša Milikić, moderatorka Marija Perković; u debati je učestvovalo **18** osoba.
- 14 maj - *”Zajedničko promišljanje o suočavanju s prošlošću, procesu tranzicione pravde u svetlu aktuelne situacije u Srbiji i u regiji”* i projekcija filma „Njihovim očima – svjedoci pravde”; govorila je Morgiana Brading, predstavnik Sekretarijata Haškog tribunala u Beogradu, a učestvovalo **12** osoba.
- 28 maj - *”Nenasilni pokret za građanska prava u SAD-u – misao i akcija Martina Lutera Kinga; interaktivno predavanje održala je Luna Đorđević, uz prisustvo 20 aktivista/kinja.*
- 30. Maj - *”Fundamentalističke tendencije i napadi na reproduktivna prava u SAD - predavanje Izabele Markus/Isabel Marcus, feminističke pravnice iz SAD, z učešće 13 aktivistkinja.*

- 1. jun, - čitalački kružok o sociološko istorijskoj studiji *Fašizam*, autora *Todora Kuljića* - uvodničar *Nebojša Milikić*; broj prisutnih **17**.

- 18 jun - debata "Evropa – kakva i za koga? Evropska Unija nakon izbora za Evropski parlament, 15 maja 2014; uvodničari su bili: *Karlos M. Beristain/Carlos M. Beristain*, Bilbao/Baskija, Španija; *Lino Veljak*, Zagreb, *Milovan Pissari*, Beograd/Italija; *Vladan Jeremić*, Beograd, a moderatorka *Ivana Vitas*. Debati u prostorijama Žena u crnom prisustvovalo je **29** osoba. Tokom debate bilo je reči: o rastu desničarskih, ultradesničarskih, čak i profašističkih pokreta i tendencija u zemljama Evropske Unije daljem urušavanju/degradaciji socijalne države vs jačanja neoliberalnog kapitalizma i finansijskih centara moći, rasprostranjenoj klimi ksenofobije prema imigrantima, daljnjoj marginalizaciji siromašnih, kao i o jačanju društvenih pokreta na levlci, posebno u Španiji i Grčkoj...

- *Ciklus debata: Srebrenica 2014 - Zajedničko promišljanje političkog konteksta u kojem se odvija akcija „Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici“*; održane su **4** debate tokom jula (3, 7, 10 i 16 jula) na kojima su učestvovala **63** aktivistkinje i aktivisti (više informacija - u rubrici Suočavanje s prošlošću-edukativne aktivnosti u ovom izveštaju).

Uzajamna podrška:

U ovom periodu smo takođe učestvovala i u brojnim inicijativama civilnog društva u organizaciji srodnih grupa. Ovde hronološki navodimo one u kojima smo imale aktivno učešće (predavačice, panelistkinje...):

- 3. jun, *Podgorica, Crna Gora*: Učešće na konferenciji 'Položaj i uticaj žena u javnom i političkom životu na Zapadnom Balkanu', u organizaciji Koalicije za ravnopravnost **Korak**; u ime ŽuC-a na konferenciji je učestvovala *Marija Perković*.

- 7 i 8 jun, *Niš*: Učešće aktivistkinje *Marije Perković* na konferenciji 'Sigurnost i bezbednost – od žena za žene' u organizaciji Mreže žena protiv nasilja u Srbiji.

- 9 jun, *Beograd*: Prisustvo dodeli nagrade „Duga“ za 2013/14 koju dodeljuje Gej strejt alijansa/GSA, a povodom 17 maja – Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije (International Day against Homophobia and Transphobia-IDAHO).

- 9 jun, *Beograd*: Promocija zbornika 'Antifašizam-AVNOJ-autonomija' u organizaciji Saveza antifašista Srbije i Udruženja antifašista Srbije; ovom događaju u Centru za kulturnu dekontaminaciju prisustvovala su aktivistkinje: *Ljiljana Radovanović*, *Snežana Tabački* i *Violeta Đikanović*.

- 16 jul, *Beograd*: Koordinacioni sastanak sa organizacijama civilnog društva, povodom priprema za predsedavanje Republike Srbije OEBS-om, 2015; Konferenciju su organizovali Ministarstvo spoljnih poslova, Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom Srbije i Helsinški odbor za ljudska prava, a u ime ŽuC-a učestvovala je *Stasa Zajović*.

- 28 jul, *Beograd*: "Malo verovatna misija", razgovor u okviru Govornog programa Kulturnog centra Rex o napadima državnih i nedržavnih aktera na ŽuC; učestvovala su aktivistkinje i aktivisti ŽuC-a, kao i srodnih organizacija civilnog društva iz Beograda.

Međunarodna politika: aktivno učešće na međunarodnim konferencijama, u globalnim akcijama solidarnosti, razmenom poseta, itd. Navodimo neke od tih aktivnosti:

1-3 maj, Lueven/Belgija: Drugi sastanak Mreže Žena u crnom, Evropa/European Conference Women in Black, „Hear the new world breathing...she is coming“/„Slušaj novi dah sveta...ona dolazi“; na konferenciji je učestvovalo 123 žena iz 22

zemlje i to iz Evrope: Belgija, Bosna i Hercegovina, Danska, Francuska, Holandija, Hrvatska, Italija, Jermenija, Nemačka, Rusija, Srbija, Turska, Velika Britanija, Švajcarska, Švedska, Španija... kao i iz vanevropskih zemalja: Izrael, Kongo, Urugvaj...; organizatori/ke konferencije su bile WiB/Žene u crnom, Lueven, Belgija.

Na ovom sastanku aktivistkinje ŽuC-a (Staša Zajović i Zorica Trifunović) su aktivno učestvovala u brojnim radnim grupama, prezentovale politički kontekst u Srbiji, kao i aktivnosti ŽuC-a Beograd:

- Video aktivizam i Ženski sud- feministički pristup pravdi/Video activism and Women's Court);
- Položaj braniteljki ljudskih prava u Srbiji-napadi na ŽuC;
- „Rezolucija 1235 i nekažnjivost plavih šlemova/UNSC R1325 and peace-keepers („Against impunity- for the abolition of the immunity of members of peacekeeping missions of the UN“) zajedno sa ŽuC, London

28 maj, Beograd: Radni sastanak u organizaciji Autonomnog ženskog centra i ŽuC sa Steven E. Steiner - ambasadorom u penziji (Ambassador (Ret), savetnikom u Centru za rod i izgradnju mira pri Institutu za mir SDA-a (Gender Advisor at Center for Gender & Peacebuilding at United States Institute of Peace) o feminističko-antimilitarističkom konceptu bezbednosti ŽuC i monitoringu NAP-u za Rezoluciju 1325 za Srbiju, o položaju braniteljki ljudskih prava u Srbiji; u ime ŽuC-a učesvovala je Staša Zajović.

24-27jun, Dures/Drač, Albanija: Regionalna konferencija 'Good practice Conference' (konferencija 'Dobre prakse') u organizaciji KTK; učestvovala su Staša Zajović i Zorica Trifunović kao panelistkinje na celodnevnom panelu, 25 juna (Rezolucija 1325: NAP) i 26 juna ("Braniteljke ženskih ljudskih prava/Women Human Rights Defenders").

30 jun, Beograd: Radni sastanak sa predstavnicom UN - Deborah Clifton, savetnicom za rodna pitanja/Humanitarian Gender Advisor pri UN Women Office for Serbia o rodnoj dimenziji humanitarne pomoći, o našem dosadašnjem radu na poplavljenom području, posebno sa stanovišta potreba žena; izloženi su principi rada ŽuC i obim aktivnosti. U ime ŽuC-a učestvovala su: Ljiljana Radovanović, Violeta Đikanović i Staša Zajović.

U ovom periodu Žene u crnom je posetilo više desetina međunarodnih aktivista/kinja, kao i istraživačica iz: Španije, Francuske, Italije, Velike Britanije, Švedske, SAD-a, itd.

Izveštaj priredila: Staša Zajović,
uz podršku Miloša Uroševića, Marije Perković, Nele Pamuković, Rade Borić,
Ljupke Kovačević, Snežane Tabački, Stanojke Tešić, Violete Đikanović.

Beograd, septembar 2014.